Ik zal zijn als de dauw voor Israël, hij zal bloeien als een lelie (Hosea 14:6a)

CGK-Goes, een verbondsgemeente met een missionaire roeping

Stuurgroep Evangelisatie
juni 2011

INHOUDSOPGAVE

1. AANLEIDING ... 3
2. FUNDERING ... 4
3. PRAKTISCHE UITWERKING ... 5
3.1 Eredienst ... 5
3.2 Toetreders ... 5
3.3 Missionaire leertrajecten ... 7
3.4 Overige aandachtspunten ... 8
BIJLAGE ... 10
NADERE UITWERKING EN ONDERBOUWING ... 10
TOELICHTING ... 11
FUNDERING ... 11
De eer van God centraal ... 11
De gemeente is verbondsgemeente en heeft van daar uit een missionaire roeping ... 11
Waarom de verbondsgemeente? ... 11
Verzoening ... 12
Is de missionaire roeping niet te hoog gegrepen? ... 12
Past het wel bij ons? ... 12
Alles is missionair, maar missionair is niet alles ... 12
Prediking ... 13
Relatie evangelisatie en de gemeente ... 13
PRAKTISCHE UITWERKING ... 13
Eredienst ... 13
Welkomstdiensten ... 14
Diensten met Alpha- en/of Emmaüscursisten ... 14
Nogmaals de prediking ... 14
Qua vorm behoeven kerkdiensten met het oog op toetreders aanpassing? ... 15
Toetreders ... 15
Welke weg gaan toetreders? ... 15
Contacten met mensen van buiten de kerk ... 16
Missionaire leertrajecten ... 16
Waar gaat het om? ... 16
Hoe missionair is en was catechese? ... 16
Het huidige cursusaanbod ... 17
Discipel worden ... 18
Bijbelkringen ... 19
Wijkkringen ... 19
Overige aandachtspunten ... 20
Evangelisatieacties ... 20
Interkerkelijke- of gemeentelijke samenwerking ... 20

1. AANLEIDING

In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de door de CGK-Goes geformuleerde beleidsvisie 'Zien' voor de jaren 2011-2015 alsmede op de themadiensten die in vier achtereenvolgende seizoenen zijn gehouden. Beide hebben een relatie met deze notitie. Verder is er aandacht voor de vraag hoe nu verder.

Beleidsvisie 'Zien'
In de beleidsvisie 'Zien' is onder meer aandacht gegeven aan onze verantwoordelijkheid naar buiten. We willen een open en gastvrije gemeente zijn en voor de benadering van buitenkerkelijken wordt gewerkt met het Emmaüsconcept en met de Alpacursus. In die gastvrije gemeente zal een Bijbelse, gereformeerde prediking centraal blijven staan. Verder beklemtoont het visiestuk het belang van diaconaal dienstbetoon. Tenslotte noemt het visiestuk te willen zoeken naar vormen van evangelisatie die passen is bij de tijd waarin we leven, waarbij er van wordt uitgegaan dat onze gemeente een verbondsgemeente met een missionaire roeping is.

Seizoenthema's
In het seizoen 2007-2008 zijn een viertal preken gehouden over het thema 'Getuigen van Christus'. Bij de uitwerking van het thema is aandacht gegeven aan het getuigende aspect, maar ook aan de (missionaire) roeping van de gemeente.

Regelmatig is er voor gebeden dat het thema 'Getuigen van Christus' een vruchtbare uitwerking zou hebben. De afhankelijkheid van de Heilige Geest, die dat wil en kan bewerken, maar ook de noodzaak tot toewijding van de gemeente werden daarbij gevoeld. Daarom is het goed dat in de volgende seizoenen gekozen is voor respectievelijk de thema's 'Tegenwoordigheid van Geest', 'Trouw en Toegewijd' en 'Zichtbare liefde - Tastbaar evangelie.'

Hoe verder?
Ons kerk en christen zijn komt steeds meer overeen met de situatie van de eerste eeuwen uit de christelijke jaartelling. Er is wel dit verschil met destijds dat velen in het 'rijke Westen' afscheid namen van het christelijk geloof. Christenen worden een kleine minderheid, die meer en meer leven onder de toenemende druk van de heersende opinie van een grote heidense, maar niet areligieuze wereld. Dat dwingt ons tot bezinning op de fundamentele vragen van het Evangelie, die in deze notitie zich toespitst op de missionaire roeping van de gemeente.

Gaandeweg deed de vraag zich voor: 'hoe nu verder?'. Daarnaast was er de vraag van de kerkenraad hoe de deelnemers aan evangelisatiecursussen te integreren in de gemeente. Die vragen richten zich op het evangelisatiewerk in onze gemeente, maar raken eveneens de missionaire roeping waar het getuigend aspect deel van uitmaakt. In deze notitie en de bijbehorende bijlage is daaraan enige uitwerking gegeven, waarbij nagedacht is over de fundering van die roeping en de relatie met evangelisatie. Verder zijn wat praktische aanzetten gegeven. In de notitie komen de genoemde onderwerpen in de vorm van stellingen, risico's, kansen en aanbevelingen aan de orde. In de bijlage is daarop een toelichting gegeven. De bijlage moet gelezen worden in relatie tot de hoofdstukken 2 en 3 van de notitie en is met name een uitwerking c.q. onderbouwing van de daarin opgenomen stellingen. Andersom zijn de stellingen als conclusies aan te merken van wat in de bijlage staat. Deze opzet is gekozen om de hoofdtekst compact te houden. Als belangrijke bron voor de notitie is te noemen het boek van Stefan Paas e.a., getiteld: 'De werkers van het laatste uur.'
Verder wordt opgemerkt dat deze notitie het functioneren van de gemeente vanuit een missionaire invalshoek belicht. Deze notitie pretendeert dan ook niet een volledige en evenwichtige visie op het functioneren van de gemeente te zijn. Daarin voorziet het beleidskader "Zien".

Moge de op de voorzijde geciteerde tekst uit Hosea 14:6a daarbij werkelijkheid worden in onze gemeente. Te bedenken is overigens dat Hosea 14 ook een oproep tot bekering bevat waaraan een belofte verbonden is. Deze luiden respectievelijk: "Want door uw ongerechtigheid zijt gij gestruikeld", en "Ik zal hun afkerigheid genezen."

2. FUNDERING

Stellingen

1. Onze gemeente is een verbondsgemeente met een missionaire roeping. Daarbij gaat het om de eer van God en dientengevolge betrokkenheid bij Zijn missie in deze wereld.
2. Het missionaire is, naast andere aspecten, een essentieel onderdeel van het gemeente zijn. Het omvat niet alleen het getuigend aspect, maar ook het dienstbetoon metterdaad en raakt eveneens de prediking.
3. Bij evangelisatie gaat het er niet alleen om dat mensen in aanraking gebracht worden met het evangelie en tot geloof, maar ook een plek in de gemeente ontvangen.

Risico's

1. In sommige (veel?) gemeentes lijkt het erop dat het getuigend aspect (evangelisatie) iets is wat erbij komt, iets wat je 'ook' nog kunt doen, wanneer alle interne (lees: echt belangrijke) zaken op orde zijn. In de praktijk komt het er dan op neer dat een groep enthousiastelingen en hobbyisten een evangelisatiecommissie bemensen, die plaatsvervangend de taak van de gemeente mag uitvoeren.
2. In de kerk moeten we oppassen voor de houding van de oudste zoon uit de gelijkenis van de verloren zoon (of beter: de gelijkenis van de twee zonen). Hij vond het maar niets al die aandacht voor zijn verloren broer.

Kansen

1. Een verbondsgemeente met een missionaire roeping zal ingeschakeld willen zijn bij Gods werk in de wereld. Dit verlangen komt tot uiting in de preken, in de 'spiritualiteit' van de gemeente zoals dat onder meer blijkt uit de gebeden en de onderlinge gesprekken. Een dergelijke gemeente vertaalt dat verlangen in concrete betrokkenheid bij de wereld en bewogenheid met het verlorene. Als het zo functioneert, kan het tegelijk een belangrijke stimulans voor het eigen geloofsleven zijn.
2. Mensen van buiten de kerk kennen ons als een naaste die hen 'barmhartigheid bewijst.'

Aanbevelingen

1. Het geestelijk aspect dat Gods kracht in onze zwakheid volbracht wordt, zal in de prediking indringend aan de orde komen en kan zo een stimulans zijn om ons te laten inschakelen met onze verscheidenheid aan gaven.
2. Verder nadenken over de vraag bij welke aspecten in onze gemeente het missionaire van belang is c.q. meer accent kan krijgen. Dat is evenzeer een continue taak voor de kerkenraad als voor de stuurgroep evangelisatie. Mogelijk kan het sterker bij de catechisatie door aandacht te geven aan dienstbetoon, evangelisatie etc. Met belijdeniscatechisanten kan (een deel van) de module 'Zijn naam belijden', een product van Deputaten Evangelisatie van de C.G.K, worden behandeld. Het overwegen waard is belijdeniscatechisanten (een periode) mee te laten doen met de klussendienst, het opvanghuis 'De Bevelanden', het Kinderbijbelfeest of met een diaconale jongerenreis of het campingwerk etc. Gezien deze verscheidenheid zullen weinigen zich kunnen verschuilen achter een ontbrekende gave. Overigens zijn er ook niet-missionaire taken in de gemeente waarvoor een stageperiode denkbaar is. De catechese omvat dan niet alleen een theoretische, maar eveneens een praktische geloofsvorming.
3. Belangrijk is dat op onze Bijbel- en wijkkringen ook vragen behandeld worden waar we vaak geen antwoord op hebben zoals over het lijden in deze wereld, of het Christelijk geloof het wel bij het rechte eind heeft en of de wetenschap het geloof niet tegen lijkt te spreken. Op dit gebied is er toerustend materiaal dat voor een 'gewoon' gemeentelid te begrijpen is.
4. Wellicht zouden wij op onze gemeentedag, de inloopmiddag voor ouderen, de ouderenreis of op een bazaar/rommelmarkt wat meer open kunnen zijn voor rand- of buitenkerkelijken. Misschien dat voor de inloopmiddagen ook de bezoekers van de koffiemiddagen aan de Louise de Colignylaan zijn te interesseren. Mogelijk zouden deelnemers aan een Alpha- en Emmaüscursus mee willen doen met de jaarlijkse voetbalwedstrijd tussen kerkenraad en jeugd en ook betrokken willen zijn bij een gemeentedag, barbecue of diaconale jongerenreis.

3. PRAKTISCHE UITWERKING

3.1 Eredienst

Stellingen

1. De kerk tracht regelmatig diensten te organiseren die specifiek zijn afgestemd op Alpha- en/of Emmaüscursisten.
2. De vorm dient bij te dragen aan het wezenlijke van een eredienst en tegelijk geen onnodige drempels voor toetreders op te werpen.

Risico's

1. Kan dankbaarheid omdat de diensten nog redelijk goed bezocht worden, er relatief veel jonge mensen zijn en we het in de regel goed hebben met elkaar omslaan in zelfgenoegzaamheid?
2. Moeten we al die moeite wel doen, want er komen toch nauwelijks niet-christenen naar de kerk? Of vervullen we met die gedachte onze eigen profetie?
3. De angst voor de een is mogelijk de wens van de ander, namelijk via evangelisatie een ander soort eredienst introduceren met een vrijere liturgie.

Kansen

1. Mooi als christenen regelmatig denken tijdens de preek: "Hier hadden mijn buren bij moeten zijn, de volgende keer vraag ik ze mee."
2. Heerlijk als zowel zoekers als gemeenteleden na afloop van een dienst zeggen: "Waarlijk, de Heere is aan deze plaats en ik heb het niet geweten" (Genesis 28:16).
3. De kerkvader Augustinus, die in zijn preken veel aandacht gaf aan toetreders, zei treffend: "Misschien hebt u bij deze nieuweling aarzeling. Heb hem overvloedig lief en neem zo door uw liefde de aarzeling uit zijn leven weg."

Aanbevelingen

1. Voortgaande bezinning op de prediking is nodig vanwege de gesignaleerde afnemende betrokkenheid van (doop-)leden in onze gemeente en de intentie dat belangstellende onkerkelijken de relevantie van het evangelie opmerken.
2. Met enige regelmaat krijgen diensten een specifieke functie in het leerproces van Alpha- en Emmaüscursisten, wat hopelijk de betrokkenheid van de gemeente bij deze toetreders (en andersom) verhoogt. Op deze diensten volgt een nabespreking van de predikant met de cursisten.
3. Hebben we als gemeenteleden spontaan aandacht en hartelijkheid voor onze gasten? Overigens: geven we ook bij voorrang aandacht aan onze eigen mogelijk eenzame leden?
4. Er is in de prediking aandacht nodig voor een heldere vertolking van wat gemeenteleden als basisbegrippen zien. Het verloop van de preek wordt, op z'n minst bij de onder aanbeveling 2 bedoelde diensten, puntsgewijs via de beamer getoond. Naast het orgel is er ook gelegenheid voor andere vormen van muzikaliteit in de eredienst. Bij de liederenkeus gaat het om herkenbaar, verstaanbaar en zingbaar.

3.2 Toetreders

Stelling

1. Gezien het belang van contacten voor toetreders met kerkmensen zullen die zoveel mogelijk gestimuleerd en gefaciliteerd worden, daarbij kan vooral de activering van het dienstbetoon een belangrijke rol spelen.

Risico's

1. Durven of kunnen gemeenteleden hun vrienden uit te nodigen voor iets van de kerk? Is wat daar gezegd en gedaan wordt relevant voor een buitenkerkelijke en willen gemeenteleden die overtuiging uitdragen?

2. Varianten ten aanzien van ‘getuigen’:
   a. Moeten we anderen niet liever vrij laten, want wie bewijst dat wij als enigen de waarheid hebben?
   b. Ik houd van goede sociale contacten. Hen lastig vallen met ‘mijn getuigenis’ gaat me te ver.
   c. Wie ben ik, dat ik zou kunnen.
   d. Hedendaagse mensen vervullen verschillende rollen met wisselende verwachtingen waarbij het geloof een jas kan worden die naar believen aan- of uit wordt getrokken.
3. Christenen hebben vanouds aandacht voor dienstbetoon. Willen zij echter werkelijk een leesbare brief zijn, laten zij dan ook oog hebben voor het effect van hun zucht naar welvaart op de derde wereld, op het milieu en op de mate waarin zij beschikbaar zijn voor het werk in Koninkrijk van God.

Kansen

1. Bij evangelisatie gaat het niet alleen om het ‘vissen vangen’, maar ook om ‘vissen verwerken’, d.w.z. mensen winnen voor (het werk in) Gods Koninkrijk.
2. La(a)t(en) onze christelijke verbondsgemeenschap(pen) zelf een boodschap zijn: ‘Hij zet eenzamen in een huisgezin’.
3. In Jezus voetspoor gaan betekent, zijn als iemand die dienstbaar is.

Aanbevelingen

1. Missionaire inzet betekent niet in de eerste plaats meer activiteiten. Als bewogenheid werkelijk tot meer ontferming moet leiden, zal zich dat primair uiten in gebed, persoonlijk en als gemeente. Het zal ons raken hoe we hier zelf instaan en wat het doet met onze gemeente en we zullen beseffen dat God het is die ons de goede gezindheid kan schenken en dat Zijn Geest ons leven kan en wil vernieuwen. Bij die (voor-)bede willen we ook graag de gebedskring inschakelen. Het vorenstaande mag mede tot uitdrukking komen in een regelmatige en spontane voorbede voor onze evangelisatiecursussen.
2. Gemeenteleden worden gestimuleerd en toegerust tot dienstbetoon. Primair past dat bij de missionaire roeping, maar leidt tegelijk tot contacten waarin hopelijk het christelijk getuigenis een kans krijgt en het mogelijk is een opstapje naar een evangelisatiecursus te maken.
3. Met het oog op het voorgaande punt belegt de kerk een bijeenkomst met degenen uit onze gemeente die vrijwilligerswerk doen en met mensen die daarin geïnteresseerd zijn. Daarin kan aan de orde komen wat de motivatie van vrijwilligers is, wat hun moeiten en vreugden zijn en wat hun verwachting van de kerk is.
4. Mede afhankelijk van de resultaten van de bijeenkomst bedoeld in punt 3 organiseert de kerk zo mogelijk een cursus voor een specifieke vorm van dienstbetoon en/of om het christelijk getuigenis gestalte te geven. Wat het laatste betreft, is het toch al zinvol een dergelijke training met tussenpozen van enkele jaren te herhalen, omdat het onder meer ook van belang is met het oog op (vriendschaps-)relaties met buitenkerkelijken. Indien zich nieuwe vrijwilligers aanmelden, kan zo nodig van de diensten van de Stichting Present gebruik gemaakt worden.
5. De gemeente zou haar eigen leden, maar ook mensen van buiten de kerk van dienst kunnen zijn met het (laten) geven van opvoeding- en huwelijkscursussen etc.
6. In deze notitie begeven we ons al tamelijk veel op het voor ons ‘gladde ijs’ van het diaconaat. Dat vloeit voort uit de brede invulling van de missionaire roeping, wat onverlet laat dat de diaconie een eigen verantwoordelijkheid heeft, waar we niet in willen treden. We wijzen slechts op enkele aspecten, zoals hierna. In 2009 is het basisboek voor het diaconaat ‘Dienen en delen’ uitgekomen, wat naast een theoretische onderbouwing een praktisch gedeelte kent, wat onder meer ingaat op de actuele ontwikkelingen, zoals de invoering van de WMO. Volgens voormalig diaconaal consulent van de C.G.K., A. Heystek, kregen diaconieën destijds met de invoering van de WMO een herkansing! De vraag laat zich stellen of de Goese kerken de mogelijkheden van de WMO voldoende benut hebben. Daar zou nog eens goed naar gekeken kunnen worden.
7. Fijn dat er een klussendienst functioneert vanuit onze gemeente. Gezien de steeds moeizamere wijze waarop deelname aan een klus gerealiseerd kan worden, is een evaluatie op zijn plaats.
8. De relatie met de wijkvereniging Goes-Oost levendig houden en zo mogelijk aanhaken bij activiteiten.
9. We nemen alsnog kennis van de resultaten van een enquête over de woon- en leefsituatie uitgevoerd door ‘SMWO’, onder meer ook in Goes-Oost, en stemmen met deze organisatie af

in hoever wij in de geconstateerde problematiek behulpzaam kunnen zijn. Uiteraard hebben we daarbij niet de pretentie zelf alles op te kunnen lossen.

10. Als gemeenteleden iemand uit willen nodigen voor het bezoeken van een kerkdienst kan het helpen als de week daarvoor het thema al bekend is.

3.3 Missionaire leertrajecten

Stellingen

1. Belangrijk is dat missionaire leertrajecten hoofd, hart en handen raken en verbinden aan Christus en Zijn lichaam, d.w.z. leiden tot inwijding in de gemeente c.q. het doen van belijdenis. Dat laatste is te zien als het openlijk uitspreken bij Christus te willen behoren en Hem te willen volgen. Dergelijke trajecten komen daarmee overeen met wat in vroege kerk het catechumenaat werd genoemd.
2. Er mag geduld zijn met toetreders wat hun mogelijk seculiere denk- of levenswijze betreft. Anderzijds moet wel elke toetreder bij zijn geloofsbelijdenis ja kunnen zeggen op de vraag of hij dan wel zij zich vanuit de aanvaarding van de Heere Jezus als verlosser voor zijn of haar leven wil onderwerpen aan het gezag van Gods Woord en er naar toe wil groeien dat dit in alle terreinen van het leven zichtbaar wordt. Betrokkene moet dan intussen weten wat de Bijbel zegt over levensterreinen waarop gehoorzaamheid hem of haar het diepst in het vlees snijdt.
3. De gemeente op haar beurt zal toetreders tegemoet komen door hen aandacht te geven en ruimte te bieden.

Risico's

1. Nemen we een toetreder volledig serieus in diens moeiten met het geloof? Dat impliceert ook dat we een cursist niet te vlot op zijn of haar verondersteld geloof aan moeten spreken.
2. Veel mensen zijn vuurbang ingepalmd of gemanipuleerd te worden. Zij plakken dat beeld gemakkelijk op de kerk vanwege het instituut, de hiërarchie en de preken, waarbij, in hun visie, de predikant 'twee meter verheven is boven alle tegenspraak'.
3. Cursusgroepen worden soms eilanden, die genoeg aan zichzelf denken te hebben.
4. Trachten aansluiting te zoeken bij het gemeenteleven is mooi en nodig, maar 'de trein komt vaak tot stilstand voordat hij het station binnen rijdt'.
5. Het gaat niet om rekrutering, waarbij de toetreder slechts leert buigen voor de regels van de kerk, maar om onderdaan te worden van Christus en in Zijn dienst te willen staan.

Kansen

6. Citaat: "Gastvrijheid houdt niet in dat wij mensen willen veranderen, maar dat we anderen ruimte bieden waarin veranderingen kunnen plaats vinden."
7. Geloven is een (leer-)weg "achter Christus aan" en geen laatste halte waar "gewacht wordt op de bus naar de eeuwigheid."
8. We staan naast de toetreder, omdat wij genade ook slechts gratis ontvingen. De prediking van en het spreken over Jezus als gekruisigde geeft geen reden tot overheersen, maar om lief te hebben en te dienen.
9. De betrokkenheid vergroten van de gemeente bij de evangelisatiecursussen moet van twee kanten komen. De cursisten willen zich laten zien en de gemeente buigt zich naar hen toe.
10. Onze gemeente, onze kringen, onze catechese als een levende gemeenschap van christenen, die inspirerende voorbeelden, informatie en levensrichting aanreikt.

Aanbevelingen

1. Onze gemeente doet er goed aan een visie te ontwikkelen op de inwijding van nieuwkomers. Dat kan een stimulans zijn voor het missionair elan. Van een dergelijke visie zal de vraag deel uitmaken hoe en op welke wijze toetreders een plaats krijgen. Is er zo nodig ruimte voor een gastlidmaatschap, voor liturgische (of rituele) handelingen op bepaalde momenten (zie de bijlage behorend bij deze notitie onder 'discipel worden').
2. Tussen gemeenten in Goes die evangelisatiecursussen geven zal jaarlijks afstemming plaats vinden om te voorkomen dat we 'elkaar niet in het vaarwater zitten.' Aspirant kringleiders volgen bij voorkeur een specifieke training. Overigens is het minstens zo belangrijk hoe we zijn, dan wie of wat we zijn.

3. Bij werving zullen de huidige deelnemers en jongeren van onze gemeente zoveel mogelijk worden ingeschakeld. Het netwerk van randkerkelijken en de bedoelde jongeren omvat namelijk in de regel relatief meer buitenkerkelijken.
4. Zowel bij de introductieavond voor de Alpha- als voor de Emmaüscursus zal ook gewezen op het andere cursusaanbod in onze gemeente. Ook vóór de start van een vervolgtraject is verwijzen naar de 'Onderwegfase' van 'Emmaüs' zinvol.
5. Cursusmethoden zullen worden gekozen in overleg met de stuurgroep evangelisatie. Aspecten als inhoud van cursus (aansluiting bij of het kunnen aanpassen conform de gereformeerde grondslag), didactische werkvorm, landelijke bekendheid en PR zijn daarbij aandachtspunten.
6. Onder de 4e aanbeveling bij 'Fundering' in deze notitie is gewezen op de mogelijke deelname van cursisten uit het Alpha- en Emmaüstraject aan de jaarlijkse gemeentedag, de voetbalwedstrijd tussen kerkenraad en jeugd, de barbecue of de diaconale jongerenreis. De cursusleiding zal dat zoveel mogelijk stimuleren. Verder nemen cursisten, om de wederzijdse betrokkenheid te vergroten en een overstap te vergemakkelijken, enkele keren deel aan één van de bestaande Bijbelkringen en/of wijkgewijze activiteiten. Ze worden gestimuleerd om de speciaal op hen afgestemde diensten te bezoeken en de diensten bij christelijke feestdagen. Wat de Alpha-cursus betreft, is daarbij te bedenken dat dit een samenwerkingsvorm is tussen GKV en CGK en eerstgenoemde kerk evenzeer 'rechten kan laten gelden'. Het 'Alphateam' doet er goed aan hierover onderling afspraken te maken.
7. De cursusleiding zal cursisten vanaf enig moment informeren over en zo mogelijk stimuleren tot het volgen van belijdeniscatechisatie in de gemeente. Denkbaar is dat dit aan het eind van een beginnertraject gebeurt en bij een vervolgtraject zo nu en dan herhaald wordt.
8. De wijkkringen zetten in op een bredere invulling van de wijkbijeenkomsten, zodat naast de themabesprekingen ook de sociale, pastorale, diaconale en missionaire aspecten aan bod komen.
9. Diensten waar in de regel veel rand- en buitenkerkelijken komen zijn doop-, rouw- en trouwdiensten. Deze bieden een goede mogelijkheid het verband te laten zien tussen het christelijk geloof en het leven van mensen. Bij die diensten zal, naast informatie over onze gemeente ook een folder met ons cursusaanbod gereed liggen om mee te nemen.

3.4 Overige aandachtspunten

Tweeërlei
Onder 'Overige aandachtspunten' vallen zowel evangelisatieacties c.q. –activiteiten als de samenwerking met andere kerken of gemeenten.

Stellingen
1. Actie voeren als evangelisatiemiddel heeft zijn beperkingen, zoals de vluchtigheid van de contacten en in de regel de geringe bereidheid van gemeenteleden om mee te doen (het draagvlak is beperkt). Acties, mits er aandacht is voor een goede nazorg kunnen zinvol zijn.
2. Onze mate van samenwerking met andere kerken en gemeenten hangt af van het doel wat we daarmee willen bereiken. Zie hierna onder 'Aanbevelingen'.

Risico's
1. Een risico is dat gemeenteleden aan acties meedoen om hun tekort aan christelijk getuigenis, naar hun gevoel, te compenseren, terwijl een positieve motivatie ontbreekt.
2. Sommige christenen houden zich 'getuigen' van het lijf door instandhouding van het drogbeeld dat het dan vooral om het voeren van acties gaat.

Kansen
1. Meedoen aan evangelisatieacties kan een goede leerschool zijn.
2. De IZB heeft voor een marktkraam een zogenaamd kraampakket ontwikkeld, wat een speels opstapje tot evangelisatie kan zijn.

Aanbevelingen

1. Actie voeren, kan in voorkomende situaties zinvol zijn, temeer als de nazorg goed geregeld is. Vermeden moet echter worden dat gemeenteleden de indruk krijgen dat meedoen met acties bij uitstek evangelisatie is.
2. Een blijvend aandachtspunt bij het Kinderbijbelfeest is de nazorg. Het zou mooi zijn als er rand- of buitenkerkelijke kinderen aan zouden sluiten bij één van onze kinderclubs of dat er voor de genoemde doelgroep een specifieke kinderclub komt.
3. Bezien of eventueel samen met andere kerken aandacht gegeven kan worden aan asielzoekers nu er in Goes een nieuw centrum is.
4. Attent zijn op ontwikkelingen in de maatschappij en daarin het christelijk denken aan de orde stellen in al of niet politieke discussiefora. Relevantie momenteel heeft bijvoorbeeld ‘scheiding tussen kerk en staat’ en ‘tolerantie.’
5. Toerustingcursussen voor gemeenteleden en/of evangelisatiecursussen zullen gegeven worden vanuit het eigen kerkverband of de eigen gemeente dan wel in samenwerking met de GKV en/of de buitengewone wijkgemeente van de PKN (‘De Levensbron’). Evangelisatie-acties met Bijbelgetrouwe gemeenten zijn mogelijk, mits vooraf wel duidelijk is hoe met eventuele belangstellenden wordt omgegaan. Indien meer algemeen Christelijke doelen (bijvoorbeeld verkeerde sociale of politieke ontwikkelingen) aanleiding geven tot actie voeren, zal afhankelijk van de aard en de situatie bezien worden in hoever samenwerking mogelijk is. Zo nodig zal dat aan de kerkenraad worden voorgelegd.

BIJLAGE

NADERE UITWERKING EN ONDERBOUWING

TOELICHTING

In deze bijlage is een nadere uitwerking c.q. onderbouwing gegeven van de stellingen etc. die zijn opgenomen bij de hoofdstukken 2 en 3, respectievelijk 'Fundering' en 'Praktische uitwerking' van de notitie 'CGK-Goes, een verbondsgemeente met een missionaire roeping.'

FUNDERING

De eer van God centraal

De kernnotie van de Bijbel en daarom ook van het gereformeerd belijden is, dat de eer van God centraal staat. Calvijn schreef in de Institutie deel II.8.5 "Wij moeten met alles wat in ons, alle mensen ter wereld tot God trekken, opdat Hij eenparig door allen wordt aangebeden en gediend." Die eer is bij uitstek gediend met de redding van zondaren, want zo hervindt het door de Vader geschapen leven zijn bestemming, blijkt het verzoeningswerk van de Zoon niet vergeefs en bereikt de Geest Zijn doel.

Deze kernnotie is niet alleen beslissend voor de inzet van alle missionair werk, maar ook voor het nadenken over methoden en middelen. Niet elke, mogelijk op zich wel aantrekkelijke methode, behaagt God en doet recht aan de mens als schepsel van Hem.

De gemeente is verbondsgemeente en heeft van daar uit een missionaire roeping

De missionaire betrokkenheid van de gemeente valt te motiveren met de gedachte dat zij gestempeld behoort te zijn door Gods zaak (of missie) met de wereld (zie hiervoor). Die missie is dat het gaat om het herstel van Zijn schepping en om de komst van Zijn Koninkrijk. Daarin past dat Hij het verlorene zoekt en Zijn Zoon zendt. Dat is missie bij uitstek. Om die reden zal de gemeente missionair zijn. Dat wil zeggen een veelzijdige roeping hebben voor de buurt, voor het dorp of de stad. De Bijbelse roeping is een zoutend zout en een lichtend licht te zijn en getuige te zijn. Als Jezus dat zegt (zie Matth. 5:13,14 en Hand. 1:8) dan bedoelt Hij niet dat we dit nog eens moeten worden als we het goede geestelijke niveau bereikt hebben, maar dat we zout zijn en licht en Zijn getuigen ongeacht of wij dat willen of niet. Die roeping raakt alle gemeenteleden. Hij neemt ons in Zijn dienst.

Deze gedachten zijn niet geheel vreemd zijn aan ons kerkverband, wat mag blijken uit twee citaten:

- Prof. J.P. Versteeg schreef in 1975 in 'Ambtelijk Contact' in een artikel over 'Het missionaire karakter van de gemeente': "Evangelisatie is niet slechts een taak van de gemeente, maar het bepaalt ook haar karakter. Het is één van tweeën: de gemeente is missionair of ze is demissionair."
- Prof. W.H. Velema schreef in het boekje 'Een levende gemeente' op blz. 84: "Een gemeente die niet naar buiten toe gericht is, is ziek."

Waarom de verbondsgemeente?

In de gereformeerde belijdenis is het verbond geen apart thema, omdat het er aan ten grondslag ligt. God realiseert Zijn heil in de gemeente vooral op de wijze van het verbond en de belofte. Tot geloof komen is de verkondigde verbondsbelofte (Ik zal jou tot een God en Vader zijn) aannemen en de verbondsverplichting (leef voor Mijn aangezicht en wees oprecht) op je nemen. Dit is wel een persoonlijke, maar nooit een individuele zaak. Voor het evangelisatiewerk betekent dat twee dingen:

- Evangelisatiewerk kan geen hobby van een individu zijn, maar is een serieuze taak van de gehele gemeente, zij het voor leden onderscheiden naar hun gave.
- Voor toetreders is komen tot Christus en lid worden van Zijn gemeente niet te scheiden. Wie tot geloof komt, wordt ingelijfd in Zijn lichaam. Evangelisatiewerk mag de kerk niet in het midden laten.

Verzoening

Redding van zondaren impliceert in de eerste plaats verzoening van de zonde door het offer van Christus. De wijze waarop daarover in de gereformeerde belijdenis gesproken, levert enkele belangrijke aandachtspunten op voor het evangelisatiewerk. Te noemen zijn:

- Zonde is niet vooral een optelsom van slechte daden, maar dat we ons doel missen omdat we de onbedwingbare natuurlijke neiging hebben om ons zelf of andere dingen in plaats van God te stellen of het wel zonder Hem denken te kunnen.
- Het christelijk geloof is niet in de eerste plaats een levensbeschouwing, een stelsel van normen en waarden (moralisme) of een bron van zingeving, maar genade voor zondaren. In de kruisdood van Jezus wordt de diepte van de zonde als schuld en de grootheid van de genade zichtbaar.
- God is liefde (en niet lievig), maar eveneens rechtvaardig en heilig.
- Het offer van Christus is toereikend voor de verzoening van de gehele wereld, maar zeggen dat Hij voor alle mensen gestorven is, klopt niet. Wel zal ieder die in de gekruisigde Christus gelooft en zich bekeert het eeuwige leven ontvangen.
- In de woordverkondiging in de gemeente mag de verzoening bediend worden met een appèl: “Laat u met God verzoenen”. Er gaat een deur open (als mensen geloven) of er gaat een deur dicht (als mensen ongelovig blijven).
- God zal er zelf voor zorgen dat die van Hem zijn ook behouden zullen worden. Dat kan ontspanning geven, maar Hij wil ons wel inschakelen

Is de missionaire roeping niet te hoog gegrepen?

Wanneer we goed beseffen wat het betekent dat Zijn kracht in zwakheid wordt volbracht, worden we door de voorgaande woorden niet afgeschrikt. Dan buigen wij en zeggen: “Als het Uw wil is, Heere, laat mij zien waar ik U kan dienen.” Het behaagt Hem om door ons als Zijn gemeente andere mensen te bereiken. Het kan ontspanning geven als we zien dat het Zijn belofte is kracht te geven. Wij behoeven het dan niet meer waar te maken of te bewerken. Het is Gods geschenk aan ons. Laten wij ons daarom dankbaar beschikbaar stellen en zoeken wat onze hand vindt om te doen. De weg van missionair dienstbetoon inclusief het invulling geven aan het getuigend aspect is de weg van afhankelijkheid. Juist als we ‘er nog lang niet aan toe zijn’ of ‘het niet denken te kunnen’ kan God ons gebruiken.

Past het wel bij ons?

Niet iedereen heeft de bijzondere gave om gemakkelijk met andere mensen over het geloof te spreken en ze tot Christus te leiden. Maar God vraagt wel van elk christen om dienstbaar te zijn in Zijn Koninkrijk en aan de verkondiging van Zijn heil. Wij zijn niet allemaal evangelisten, maar wij worden wel allemaal geroepen getuige te zijn. Als er echte liefde is, dan zal dat blijken in daden, maar ook in woorden. Diaconale actie, hoe belangrijk op zich, kan het woordgetuigenis niet vervangen en onze woorden behoeven onderstreping met onze daden. Daarmee wordt niet bedoeld dat evangelisatie de verborgen agenda van diaconaat is. In de gemeente mogen wij ontdekken waar onze gaven liggen en hoe wij die aan kunnen wenden voor Gods opdracht. Daarbij zijn alle gaven waardevol en onmisbaar voor het geheel.

Alles is missionair, maar missionair is niet alles

Christus vergadert een gemeente. Die gemeente mag er zijn tot Zijn eer en glorie als Zijn bruid. Een bruid mag en zal aandacht geven aan zichzelf om er tot meer eer en glorie van haar bruidegom te zijn. Ze verheugt zich van harte wanneer ze de bruidegom ontmoet en spant zich daar graag voor in. Voor de gemeente mag dat gelden in de ontmoeting met Christus in de eredienst en in de sacramenten. Tegelijk zal de bruid zich betrokken voelen bij de missie van haar bruidegom. Haar vreugde is een diepe blijdschap over de liefde van de bruidegom voor haar, maar tevens verheugt zij zich als de missie van de bruid voortgang heeft. Zij wil zich daar mede voor laten toerusten en zich er naar vermogen voor inzetten.

De kerk is de plaats waar we de gemeenschap mogen zoeken met God en met elkaar. We vieren wat God aan ons doet. De gemeente zal niet alleen boodschapper zijn, maar moet ook zelf een

boodschap zijn. Daarom zal er volop aandacht zijn voor gemeenteopbouw waar het missionair motief een vast onderdeel van uitmaakt.

Wellicht dat het vorenstaande met het bekende beeld van de taart duidelijker wordt. Een taart heeft meerdere ingrediënten, die het geheel doortrekken. Eén daarvan is het missionaire ingrediënt. Er is voor te waken dat het missionaire ingrediënt slechts in één taartpunt voorkomt. Dat neemt niet weg dat het missionaire niet bij alles in dezelfde mate een rol zal kunnen spelen.

Prediking

De beleidsvisie 'Zien' zegt dat een Bijbelse, gereformeerde prediking centraal staat, die evenwel door heldere en hedendaagse bewoordingen correspondeert met de tijd waarin we leven.

In contacten met de 'Stuurgroep evangelisatie' in het kader van de totstandkoming van deze notitie heeft de kerkenraad te kennen geven het verbondsmatige karakter van de prediking essentieel te vinden. Een onderscheidende prediking zal rekening houden met gelovige en ongelovige gemeenteleden. Ongelovige gemeenteleden vragen echter vanwege het verbond een andere benadering dan ongelovige buitenkerkelijken. Voor de eerst genoemden gelden beloften en eisen die niet zonder meer voor ongedoopten van toepassing zijn en gedoopte ongelovigen zijn daarop meer aanspreekbaar. Ook methodisch is er onderscheid: gedoopte ongelovigen zijn vaak wel met de Bijbel opgevoed, zodat ze op dit gebied meer kennis hebben en ook vertrouwder zijn met de kerkelijke gebruiken.

Paulus kiest bij de verkondiging van het zelfde evangelie in de synagoge voor een andere benadering dan op de Areopagus, waar hij met Grieken van doen heeft. Dat neemt niet weg dat het verbond van het begin tot het eind van de Bijbel een openheid naar de volken heeft. Om die reden moet de verbondsgemeente er toe opgeroepen worden en voor toegerust om aan deze openheid gestalte te geven in ieders persoonlijk leven.

Van belangstellende onkerkelijken mag begrip verwacht worden voor het feit dat een inwijdingstraject nodig is, maar hij of zij moet ook zonder dat traject doorlopen te hebben kunnen ervaren dat het in de prediking over zijn of haar bestaan gaat en dat er in de gemeente en bovendien bij God plaats voor hem of haar is.

Relatie evangelisatie en de gemeente

Bij de beantwoording van de vraag hoe evangelisatie en de gemeente zich tot elkaar verhouden, is van belang met welke definitie we evangelisatie weergeven. Gaat het er om mensen in aanraking te brengen met het evangelie en op te roepen tot geloof en bekering? Dat is niet onbelangrijk, maar de gemeente zou dan buiten beeld kunnen blijven. De Bijbelse lijn is veel meer dat de gemeente de plek is waar de toetreder zijn geloof gaat belijden en vervolgens zijn gaven dienend leert inzetten tot welzijn van het geheel. Evangelisatie omvat dan zowel het eerste contact tot en met de opvoeding tot discipelschap in de gemeente. Het is goed te realiseren dat er bij dat laatste overlap is met de zorg en aandacht die aan gemeenteleden gegeven wordt. Beiden hebben geloof en bekering nodig. De gemeente is geen 'showroom van modelgelovigen', maar een 'garage' waar het door de zonde verbroken leven herstel mag vinden. Nodig is dat toetreders en gemeenteleden zich voortdurend open stellen voor verder onderwijs.

PRAKTISCHE UITWERKING

Eredienst

Hierna worden enkele opmerkingen gemaakt over de erediensten in relatie tot het missionaire aspect, over onze erediensten en over de prediking meer in het algemeen.

Welkomstdiensten

Tot enkele jaren geleden werden bij ons een viertal keren per jaar welkomstdiensten gehouden. Deze diensten kwamen in de plaats van een gebruikelijke eredienst. Daarbij werd de preek via de keuze van een pakkend thema afgestemd op de verwachte doelgroep van rand- en buiten-kerkelijken. De liturgie werd in zover aangepast dat de liederenkeuze doorgaans wat vrijer was en een koor, solist of muziekgroepje optrad. Er is wel geconstateerd dat deze diensten voor buitenkerkelijken veelal geen aanleiding vormden om ze te bezoeken. De belangstelling van buitenaf omvatte echter wel randkerkelijken, leden van andere kerken en familieleden van optredende koorleden. Het heeft er in de loop der jaren mede toe geleid dat enkelen zich bij onze gemeente aansloten.

Een bezwaar is dat het concept 'welkomstdienst' er vanuit gaat dat het niet goed mogelijk is gemeenteleden en mensen van buiten in één dienst te bedienen. Een gewone eredienst zou dus minder of niet toegankelijk zijn voor de genoemde doelgroep. Daarmee wordt tevens het beeld bevestigd dat evangelisatie iets is voor naast het gewone gemeenteleven. Voordelen van dergelijke diensten zijn onder meer dat gemeenteleden wat gemakkelijker iemand meenemen naar een welkomstdienst dan naar een gewone dienst en dat zij ook uitdrukkelijk via een aan hen uitgereikte uitnodiging verzocht worden daar werk van te maken. Een beperkt aantal welkomstdiensten met een niet al te afwijkend karakter bleek nog net behapbaar voor een aantal gemeenteleden. Men stoorde zich anders, vanwege het afwijkend karakter, aan deze diensten.

Ook in het geval wekelijks of met een lagere frequentie welkomstdiensten gehouden zouden worden, naast de gebruikelijke erediensten, doet het hiervoor genoemde bezwaar zich voor. Nog afgezien van het feit dat dergelijke diensten een extra inspanning betekenen, zou daarbij een tweedeling in de gemeente kunnen ontstaan. Een aantal gemeenteleden kiest er waarschijnlijk voor deze diensten te gaan bezoeken en anderen kiezen voor de meer traditionele diensten.

Diensten met Alpha- en/of Emmaüscursisten

Onder 'Fundering' in deze bijlage is gezegd dat het gaat om de integratie van cursisten in de gemeente: "Wie tot geloof komt, wordt in ingelijfd in Christus gemeente". Dat pleit er voor met een zekere regelmaat diensten te houden die zijn afgestemd op de Alpha- en/of de Emmaüscursisten. De thema's die dan aan de orde komen, zullen in overleg met de cursusleiding gekozen worden. Van de cursusleiding mag verwacht worden dat zij hun cursisten hiervoor trachten te enthousiasmeren. Dat laatste geldt eveneens voor het bijwonen van de diensten bij de christelijke feestdagen.

Nogmaals de prediking

Onder 'Fundering' is aangegeven dat de prediking een verbondsmatig karakter moet hebben ook al wordt het belangrijk geacht dat belangstellende onkerkelijken merken dat het over hun bestaan gaat en dat er in de gemeente, maar bovendien bij God, plaats voor hen is.

Als we naar de situatie in ons land kijken, zien we dat kerken eilanden zijn die meer en meer afkalven of geheel verdwijnen in de secularisatiegolven. In het visiestuk 'Zien' wordt gesignaleerd dat dit aan ons niet geheel voorbij gaat gelet op de afnemende betrokkenheid bij de gemeente etc. Dat noopt tot bezinning. Het stelt ons voor de vraag wie wij zijn als christen, individueel en in het verband van ons gezin, maar roept tevens de vraag op hoe het staat met de prediking. Ds. W. Dekker (PKN-IZB) zei: "De crisis van het protestantisme is de crisis van de prediking." Dat zijn forse woorden als we kijken naar het vele goede wat via de verkondiging tot ons komt. Toch kan er een relatie liggen tussen oorzaken die mensen vervreemden van de kerk en het feit dat slechts weinigen toetreden.

We noemen enkele zaken die in dit verband algemeen gezien van belang zijn zonder nu specifiek de prediking die bij ons plaats vindt te analyseren. Gesignaleerd is wel dat mensen niet meer merken dat hun leven en wat de Bijbel zegt iets met elkaar te maken hebben. Dat raakt de prediking. Preken is niet alleen exegese of overdragen van kennis, maar ook betoon van kracht. Het gaat evenzeer om toespitsing of toepassing die concreet en relevant is en die het hart van mensen blijkt te kennen met zijn vragen, hoop/wanhoop, twijfels, moeiten, vreugden en verdriet. Dat veronderstelt dat een predikant weet heeft van de leefwereld van de hedendaagse mens, die veelal cirkelt om relaties, vrijheid en identiteit en daar Bijbels licht over laat schijnen. Belangrijk is dat mensen merken dat de Bijbel iets over hun leven te zeggen heeft (het gaat over mij!).

Met name toetreders verlangen naar informatie, onderwijs over God en ontdekking van zichzelf (wie ben ik en wat doet het mij?). Ze willen weten 'hoe het zit' en merken dat Hij aanwezig is en hen iets te zeggen heeft. Ze verlangen om in de eredienst tot een werkelijke ontmoeting met God te komen die hun hart zal raken en waardoor ze tot vernieuwing mogen komen. Dat zal, als het goed is, eveneens het verlangen van gelovigen zijn. Gods aanwezigheid kan echter niet georganiseerd of opgeroepen worden, maar alleen eerbiedig verwacht en (aan-)biddend gezocht. De vraag is of we daar als gemeente in de dienst ook op gespitst zijn. De Bijbel is daarbij het kanaal van Gods licht en genade wanneer het ons in de prediking voedt met het levende Woord, dat is Christus. Zijn liefde te leren kennen en in Zijn lichtende presentie te mogen leven, maakt alles anders. De heerlijkheid daarvan mag de prediking gloed geven. Overigens verhaalt de Bijbel ook over tijden dat God zich verbergt bij wijze van oordeel.

Met het vorenstaande is niet bedoeld dat we het van ervaringsverhalen moeten verwachten of dat voortdurend actuele thema's bepreekt moeten worden. Nee, staan blijft dat geloof boven ervaring uitgaat, maar het Woord dat voor alle tijden richtinggevend is, moet wel actueel op onze situatie ingaan en wil een relatie met Christus tot stand brengen.

Qua vorm behoeven kerkdiensten met het oog op toetreders aanpassing?

Toetreders komen niet pas in de kerk als de liturgische vormen zijn aangepast of als er meer of anders gezongen c.q. muziek gemaakt wordt. We moeten oppassen dat we onze eigen liturgische verlangens projecteren op mensen van buiten de kerk. Het probleem is dat er geen standaardmodel bestaat voor een open en gastvrije dienst. Essentieel is de houding en instelling van gemeenteleden. Een gemeente kan zijn eigen stijl handhaven, mits die bijdraagt aan een echte eredienst. Dat laat onverlet dat we wel mogen nadenken over de inrichting van de eredienst met het oog op toetreders. Hierna volgen enkele aandachtspunten:

- Bij ons functioneert al jaren een welkomstcommissie, spontane aandacht en hartelijkheid voor bezoekers is echter nog altijd vrij schaars.
- Te bedenken is dat gemeenteleden allerlei basisbegrippen als vanzelfsprekend aanvaarden. Toch zullen ze als ze de betekenis daarvan voor hun eigen leven moeten verwoorden, vaak moeite gevoelen. Iets in eigen woorden zeggen, heeft veel te maken met het je eigen maken er van. Dat is voor predikanten een uitdaging, zeker met in het achterhoofd dat er mensen met een ongelovig hart mee luisteren.
- Nog afgezien van de vraag in hoeverre preken die zelfde week herinnerd worden, kan het voor het volgen van het verloop zinvol zijn via de beamer de punten weer te geven, zodat de gedachtegang beter te volgen is. Uiteraard gaat het daarbij om meer dan de bekende drie punten.
- Onze gemeente blijft moeilijk stil, maar een moment van overdenking bijvoorbeeld na de preek kan zinvol zijn.
- De kwaliteit van de muziek weegt buitenstaanders doorgaans zwaarder dan gemeenteleden. Afgezien van de veelzijdige mogelijkheden van orgels kunnen ook andere muzikale vormen worden ingezet ter ondersteuning dan wel begeleiding van de dienst, wat nu ook al het geval is. Wat de te zingen liederen betreft, is te bedenken dat Psalmen qua inhoud veelal geschikt zijn voor gelovigen als niet-gelovigen. Ze zijn ook persoonlijk van aard. Een nadeel is nog al eens dat de melodieën vooral zingbaar zijn door degenen die er bij zijn opgevoed, terwijl de berijming van 1773 vrij veel archaïsch Nederlands bevat. Het overgrote deel van de opwekkingsliederen is gericht op gelovigen en bedient het gevoel. Het Liedboek voor de Kerken kent inhoudsvolle liederen, maar veelal zijn ze weinig persoonlijk. De vraag is in hoever we hier nieuwe wegen in kunnen slaan, waarbij we het kerkverband in het oog willen houden.

Toetreders

Welke weg gaan toetreders?

Uit onderzoek blijkt dat ongeveer 75% van de toetreders bij de kerk betrokken raakt via persoonlijke en langdurige contacten met christenen. Daarbij gaat het om vriendschapsrelaties, maar evenzeer om verkeringen tussen een kerkelijke en onkerkelijke partner. Dat laatste zal de kerk niet stimuleren, maar

als het feit er ligt, biedt het een missionaire mogelijkheid. Gebleken is dat niet alleen jonge mensen toetreden, maar dat op momenten dat mensen zich zelfstandig in het leven moeten (her-)oriënteren het geloof soms 'een kans krijgt'. Bij de meesten is toetreden een proces, dat wel 2 ½ tot 5 jaar kan duren, en geen plotselinge overgang. Het begint niet vaak met zonde- en schuldbesef. Dat is zeker nodig, maar zal veelal eerst na de kennis van Christus ontstaan. Wil er voortgang zijn, is vaak een hechte christelijke gemeenschap of groep onmisbaar voor toetreders. Er is openheid voor het volgen van cursussen en er is daarbij behoefte aan persoonlijke begeleiding. Dat laatste maakt ook nog al eens de band uit die hen bindt, als ze zover komen met de kerk. Toetreders met een niet-kerkelijke achtergrond hebben ook nadat ze tot geloof zijn gekomen in de regel nog lang achterstand. Continuïteit in kennisoverdracht is daarom nodig. Dat laatste is overigens voor geboren kerkleden eveneens dienstig.

Hoe ligt het met het aantal toetreders in onze gemeente? Het gaat inderdaad niet om grote aantallen tot nu toe. Hoewel we ons daardoor niet moeten laten ontmoedigen, ontveinzen we ons niet dat Nederlanders moeilijk te bekeren zijn.

Contacten met mensen van buiten de kerk

Regelmatige kerkgangers hebben in de regel hun meeste contacten met mensen die hun levensovertuiging delen, dus met andere kerkgangers. Niet dat ze bewust voor een geestelijk getto kiezen, maar kerkmensen zijn veelal wat traditioneler ingesteld en geneigd voor het vertrouwde te kiezen. Ze kennen de oproep de naaste lief te hebben als zichzelf, maar voelen zich nog al eens onthand als het gaat om de inbreng van hun christelijke overtuiging in contacten met buitenkerkelijken. Nu behoeft vriendschap met mensen 'uit de wereld' niet altijd te betekenen dat men eigen principes loslaat, maar hier kan een spanningsveld liggen. Of christenen eerder door hun vriendschap beïnvloed worden dan andersom zal afhangen van de aard van de relatie en van de vraag hoe sterk ze zelf in hun geestelijke schoenen staan. Contacten met buitenkerkelijken kunnen ook goed lopen en zinvol zijn. Het netwerk van jongeren en minder bij de kerk betrokken leden is veelal breder. Bij werving voor evangelisatiecursussen zal daar zoveel mogelijk gebruik van gemaakt worden. Met het jaarlijks opnieuw geven van dergelijke cursussen zullen weer nieuwe netwerken ontstaan waaruit vervolgens geput kan worden. Contacten ontstaan ook via vrijwilligerswerk, iets waarbij mogelijk 'het mes aan twee kanten snijdt', omdat het een vorm van missionair dienstbetoon is, wat kan leiden tot een christelijk getuigenis. Belangrijk is op dat laatste in het kader van deze notitie de nadruk te leggen.

Missionaire leertrajecten

Waar gaat het om?

Hierna worden enkele principes besproken van missionaire leertrajecten in relatie tot catechese, ons huidige cursusaanbod wordt genoemd en de situatie komt aan de orde dat toetreders meer toegroeien naar de gemeente. Tenslotte wordt de vraag gesteld in hoeverre Bijbel- en wijkkringen als missionaire leertraject zijn aan te merken. Er worden tevens knelpunten en oplossingsrichtingen aangegeven.

Hoe missionair is en was catechese?

Voor de kerk is het een essentiële vraag hoe het geloof over te dragen. Veelal zal daarbij in de eerste plaats aan de eigen jeugd worden gedacht. Het mag dan vooral om 'eigen kweek' gaan of beter gezegd om verbondskinderen, er is overlap met onderwijs aan mensen van buiten de kerk. Onze kinderen ademen dezelfde individualistische, anti-institutionele levenssfeer in. Daarbij komt dat vaak elementaire kennis ontbreekt en er ook bij hen soms basale vragen leven. Catechese komt trouwens voort uit het onderwijs aan toetreders in de vroege kerk, het zogenaamde catechumenaat, wat veelal door ambtsdragers gegeven werd. Het onderwijs aan de eigen jeugd kan als een vorm van inwijding gezien worden, maar dat geldt evenzeer voor evangelisatiewerk. Verwezen wordt naar wat hierover gezegd is onder 'Fundering' in deze bijlage bij het kopje 'Relatie evangelisatie en de gemeente'. Zowel bij kerkelijke jongeren als voor toetreders die belijdenis deden, is veelal de behoefte (en de noodzaak) tot verder onderwijs na deze stap. Als daar gevolg aan gegeven wordt, ontstaat een lerende gemeenschap, wat nodig is omdat wij hier op aarde nooit 'af' zijn. Zonder de bij ons bekende catechisatie nu als een expliciet missionair leertraject te willen betitelen, is er wel overeenkomst

tussen het onderwijs aan toetreders en aan onze jeugd. Zo zullen onder meer op een belijdeniscatechisatie fundamentele vragen die zowel gemeentelijke jongeren als toetreders bezig houden, besproken worden.

In deze bijlage is bij 'Toetreders' onder het kopje 'Welke weg gaan toetreders' al gezegd dat er openheid is voor het volgen van evangelisatiecursussen. Wat dat betreft, is er verwantschap met de in voorgaande alinea genoemde catechese in de vroege kerk. Probleem is wel dat de overgang van deze cursussen naar belijdenis, doop etc. heel wat minder gemakkelijk verloopt dan destijds. De vraag is waar dat aan ligt. We leven in een postchristelijke tijd, maar mogelijk wijzen ook enkele vingers naar ons zelf. Staan de introductietrajecten niet teveel los van het gemeentelijk leven? Zijn we als kerk(en) niet het zicht kwijt geraakt op de relatie tussen evangelisatie en de inwijding in de gemeente?

Wat is het bijzondere van een catechumenaatconcept? Het richt zich niet alleen op verstandelijke kennis, maar op hoofd, hart en handen. Gebed en Bijbel, onderwijs en relatie, dienstbaarheid en gemeenschap maken er onderdeel vanuit. De insteek is om deelnemers vanaf het begin in contact te brengen met de christelijke gemeente. Daarbij is te denken aan het bezoeken van diensten tijdens de kerkelijke feestdagen en van bijzondere diensten. Dat vraagt wel om wederkerigheid. In die diensten zal rekening met hen gehouden worden. Zie ook, wat daarover hiervoor onder 'Eredienst' in deze bijlage is gezegd. Het isolement waarbinnen evangelisatie vaak plaats vindt, kan dan niet blijven bestaan. Een ander probleem bij de toepassing van dit concept kan zijn dat de meer 'gemeentegerichte' aanpak sommige cursisten kan afschrikken. In die situatie kan een benadering nodig zijn die daar iets losser van staat, maar ook dan kan en mag de vraag niet ontlopen worden, hoe deelnemers die groeien in toenadering tot het geloof in aanraking met de gemeente te brengen.

Het huidige cursusaanbod

In een Londense gemeente is de Alphacursus ontwikkeld, die in ons land inmiddels ruime navolging heeft gekregen. Wij zijn daar in 2001 mee begonnen in samenwerking met de GKV. Die vorm van samenwerking is tot nu toe gecontinueerd en blijkt uit de gezamenlijke leiding. De cursus beslaat, afgezien van een introductie, 11 avonden en een weekend. Daarin komen de basisbeginselen van het Christelijk geloof aan de orde met een relatief sterk accent op het werk en de gaven van de Geest. Het sociaal element van de avonden krijgt veel aandacht onder meer omdat begonnen wordt met een gezamenlijke maaltijd.

De Emmaüscursus is in Engeland ontstaan en aangepast voor de Nederlandse 'markt'. Bij dat laatste waren de IZB, DTEG (GKV) en Deputaten Evangelisatie van ons kerkverband betrokken. Het is een 2- tot 3-jarige cursus waarin diverse elementen vanuit het vroegchristelijke catechumenaat zijn verwerkt. Het kent: 'Op weg' voor beginners en'Onderweg' voor gevorderden. De cursus in modulair opgezet en hanteert een interactieve manier van kennisoverdracht, waarbij creativiteit een rol speelt. Er wordt ook rekening gehouden met het bezoeken van kerkdiensten. 'Emmaüs' gaat er vanuit dat mensen via contacten met een kerklid deelnemer worden en dat het kerklid als coach fungeert, d.w.z. voorbidder en aanspreekpunt is en bij voorkeur meegaat naar de cursus. De hoop dat 'Emmaüs' tot een grotere betrokkenheid van de gemeente en meer toetreders zou leiden, was onder meer de reden om enkele jaren na de introductie van de Alphacursus met de Emmaüscursus te beginnen. Het wordt wel het 'Emmaüsconcept' genoemd, wat vrij sterk overeenkomt met het hiervoor besproken catechumenaatconcept van de vroege kerk.

Het merendeel van de cursisten bestaat uit mensen die in meer of mindere mate randkerkelijk zijn. Het aantal buitenkerkelijken is relatief klein. Bij een vergelijking tussen 'Alpha' en 'Emmaüs' blijkt de eerste een wat meer traditionele vorm van kennisoverdracht te kennen met een inleiding gevolgd door een bespreking en is 'Emmaüs' speelser, wat eerder jongeren aantrekt. Mede om die reden is eerder wel gebleken dat een overstap van 'Alpha' naar een Emmaüsvervolgtraject moeilijk te maken is. Er lijkt geen sprake te zijn van concurrentie. Overigens is de naamsbekendheid van 'Alpha' groter.

Gezamenlijke werving ligt niet zo voor de hand, maar mogelijk kan op de gebruikelijke introductiebijeenkomst wel gewezen worden op de andere cursus die onze gemeente geeft. Dit om potentiële deelnemers een bij hen passende keuze te kunnen laten maken. De betrokkenheid bij de diensten komt in het Alphamateriaal minder aan de orde, maar ook voor de Emmaüscursisten is de stap naar een kerkdienst vaak moeilijk te maken. Het coachschap bij 'Emmaüs' blijkt in de praktijk helaas nauwelijks te functioneren, omdat tot nu toe weinig of geen cursisten door gemeenteleden zijn

‘aangeleverd’. Zowel bij ‘Alpha’ als bij ‘Emmaüs’ komt het vooral aan op een goede band met de cursusleiding. ‘Emmaüs’ biedt veel vervolgstof en komt in dat opzicht tegemoet aan de behoefte van toetreders. De lesstof van de vervolgfase (‘Onderweg’) heeft echter een vrij hoog abstractieniveau. Dit en de interactieve, veelzijdige opzet van de Emmaüscursus vraagt relatief veel van kringleiders. De leiding van de Alphacursus koos eerder als vervolg de Bijbelcursus ‘Ontmoetingen’, die seizoenvullend is (16 avonden). De cursus is een product van het Deputaatschap Evangelisatie C.G.K. en behandelt de grote lijnen en ijkpunten vanuit het Oude en Nieuwe Testament met bijbehorende gespreksvragen.

Zowel de Alphacursus als ‘Op weg’ zijn als beginnertrajecten te zien. Hoewel het evangelie niet vrijblijvend is, stellen cursisten als ze starten vrijblijvendheid wel op prijs. Er wordt een context van nabijheid en gemeenschap geboden zonder manipulatie en overheersing, wat beantwoord aan de behoeften van mensen van deze tijd. Wellicht willen cursisten zich gaandeweg wat meer verplichten. Dat kan dan onder meer betekenen dat er contacten met de gemeente gelegd worden, ze mogelijk ingeschakeld worden bij activiteiten van de gemeente, misschien lid van een commissie worden, bijzondere diensten en diensten met de christelijke feestdagen bezoeken, maar vooral onderwijs blijven ontvangen. Gaandeweg zal er meer nadruk gelegd worden op het belang van het doen van belijdenis. Dat laatste houdt in dat men openlijk uitspreekt zijn of haar kruis op zich nemen en bij Christus te willen behoren. Dat kan betekenen dat onderwijs in de vorm van een evangeliecursus overgaat in het volgen van belijdeniscatechisatie. Niet elke cursist zal daarin meekomen. Daarbij is het ook nog de vraag of ‘de klik’ met de gemeente tot stand komt, waar nog bij komt dat mensen hierin veelal zelf een keuze willen maken.

Het is goed als de cursusleiding zich positief uit spreekt over het waardevolle van een gemeente van gereformeerde origine. In het belijden en in de prediking wil men daar namelijk volledig recht doen aan het Bijbels getuigenis over Christus, Zijn gemeente en het leven in het christelijk spoor. Dat betekent niet dat onze traditie ‘alleenzaligmakend’ is en het hoeft evenmin te leiden tot denigrerend spreken over anderen. Vermeden moet worden dat een sfeer ontstaat dat de cursuskring een gemeente op zich is, omdat we ‘het zo fijn hebben met elkaar’. Een evangelisatiecursus kan geen eindstation zijn. Het gaat namelijk niet alleen om het bijbrengen van kennis of om het oproepen tot een geloofskeuze, maar dat de nieuweling verbonden wordt met Christus en Zijn lichaam. Tenslotte is te bedenken dat de Alphacursus een samenwerkingsvorm is van GKV en CGK, wat op voorhand niet uitsluit dat er vandaar uit evenzeer contacten gelegd worden met de GKV-gemeente.

Discipel worden

Als missionaire leertrajecten belangrijk worden geacht, zal er aandacht zijn voor de inbedding in het gemeentelijk leven. In de vroege kerk werd dat wel door middel van rituele handelingen vorm gegeven. Ook vandaag bestaat daaraan een toenemende behoefte, maar belangrijker is dat het tevens een markeringspunt is voor een toetreder en de betrokkenheid van de kerk hierin tot uitdrukking komt. Enkele punten zijn te noemen, waarbij in alle gevallen geldt dat betrokkenen het zelf ook moeten willen:

- Indien cursisten een (bijzondere) dienst bezoeken is het denkbaar dat zij in een dergelijke dienst worden voorgesteld aan de gemeente en dat ze iets over zichzelf en hun motivatie vertellen.
- Mogelijk dat mensen op de een of andere wijze betrokken willen zijn bij het gemeentelijk leven, maar nog niet toe zijn aan belijdenis en doop. Het zou een vorm van gastlidmaatschap kunnen zijn. Zij zijn welkom bij alle activiteiten van de gemeente en ze kunnen bepaalde taken op zich nemen, die niet direct de kernzaken raken. Op deze wijze krijgen ze, naast een leertraject, de tijd toe te groeien naar de doop en het lidmaatschap in volle rechten en plichten. Veel gemeenten over heel de wereld werken hiermee.
- De verlening van een gastlidmaatschap wordt bekend gemaakt via de nieuwsbrief en het voorstellen bij de afkondiging in de dienst. In het gebed in de dienst zal aandacht gegeven worden aan het gastlid.
- Het desbetreffende gastlid krijgt een coach of mentor toegewezen voor zover betrokkene die niet al had. Een coach of mentor zal in principe iemand zijn via wie de belangstellende binnen kwam c.q. met een evangelisatiecursus begon, dan wel is iemand uit de wijk waar betrokkene woonachtig is. In het laatste geval zal de benoeming van de mentor in overleg met de wijkouderling dan wel met wijkcoördinator tot stand komen.

- Mensen die eerder belijdenis deden, maar vervreemd zijn geraakt van het geloof en zich opnieuw willen toewenden kunnen zich hierover in de dienst uitspreken eventueel met gebruikmaking van een formulier. Dat zou ook kunnen gebeuren met mensen die na een ingrijpende levens-fase als het ware 'het verbond willen vernieuwen'. Mogelijk wordt met dergelijke liturgische mogelijkheden voorkomen dat mensen zich laten herdopen om hun nieuwe toewijding op die wijze te kunnen beleven.

In het boek 'De werkers van het laatste uur' geschreven door Stefan Paas etc. worden voorbeelden van formulieren genoemd die in de voorgaande (en andere) situaties gebruikt kunnen worden. In het genoemde boek wordt tevens uitgebreid ingegaan op de vraag of toetreders met een relatief seculiere levensstijl belijdenis kunnen doen en zo ja op welke wijze. Het antwoord hierop zal in de eerste plaats de verantwoordelijkheid van de kerkenraad zijn, maar wellicht kunnen enkele aandachtspunten genoemd worden. Een gesprek zal zich in principe richten op de vraag of er liefde is tot de Heere en Zijn dienst, enig besef van zonde/schuld en of er het oprechte verlangen is Hem beter te leren kennen en naar Zijn wil te wandelen. Zo'n gesprek zal zich niet onderscheiden van wat gebruikelijk is, maar het wordt lastiger als er bijvoorbeeld op ethisch gebied dingen zijn die zich niet met de Bijbel verdragen. Belangrijk is de meetlat niet alleen te leggen bij seksuele of relationele kwesties, zoals samen wonen. Belijdenis doen betekent niet dat het leven geestelijk gezien in alle opzichten op orde is. Staan we jonge boompjes met (mogelijk) onooglijke vruchtjes toe in de boomgaard van Gods gemeente te groeien? Belijden van het geloof zal (ook voor onze eigen jongeren) geen eindpunt zijn, maar startpunt wat onder meer zal leiden tot voortzetting van onderwijs in discipelschap. Anderzijds heeft de relatie met Christus ook ethische consequenties. Die leren we vooral van Hem, door Zijn Woord en Geest. In de vroege kerk gaf men overigens aan nieuwelingen duidelijk mee dat ze zich dienden te onderscheiden van de wereld zowel in de dingen die ze niet meer deden als in de dingen die ze juist wel deden.

Bijbelkringen

Onze gemeente kent meerdere al langer bestaande Bijbelkringen. Veelal is een bepaalde cultuur ontstaan die zich uit in sfeer en werkwijze van de kring. Beginners kunnen daarom, ook al worden ze gastvrij ontvangen, de aansluiting missen. Anderzijds kunnen kringleden die gehecht zijn aan hun werkwijze wat vervreemd raken als hun programma sterk gaat wijzigen. Integratie zal voor beginners dus niet in alle gevallen gemakkelijk zijn. Dat zal anders zijn als beginners wat meer gesetteld zijn geraakt. Dan is het zeker zinvol dat zij een passende Bijbelkring zoeken. In het kader van kennismaking met het gemeentelijk leven kan het wel zinvol zijn als een groep enigszins gevorderde cursisten uit een Alpha- of Emmaüstraject enkele keren deelnemen aan een Bijbelkringavond. Hopelijk zal dat de instroom in een gemeentelijke kring bevorderen en anderzijds de betrokkenheid van een deel van de gemeente bij het evangelisatiewerk vergroten. Een deel van de cursusleiding zal daarbij aanwezig zijn. Daarover zijn vooraf afspraken nodig, omdat het onderwerp aansprekend moet zijn en de huiskamerruimte toereikend. Overigens kan een gevestigde Bijbelkring baat hebben bij het volgen van de 'Onderwegfase' van 'Emmaüs' omdat die zich richt op de vorming van een christelijke identiteit en levenswandel (discipelschap).

Wijkkringen

Enkele jaren geleden is weer een opstart gemaakt met de wijkkringen. De bedoeling daarbij was dat die kringen naast verdieping ook een sociaalpastorale functie zouden hebben. Dat laatste in de eerste plaats naar de gemeenteleden in de desbetreffende wijk, maar mogelijk zouden ze ook van betekenis kunnen zijn voor anderen in de wijk. De ene kring is met die brede doelstelling wat verder gekomen dan de andere. Dat zal samenhangen met de mate van belangstelling van de avonden, die bij sommige wijkkringen gering is. Minimaal hebben de kringen hun avonden gevuld met besprekingen van de seizoenthemapreken.

De wijkkringen kunnen een goede bijdrage leveren aan het gemeentelijk functioneren, want het zouden mini- of huisgemeenten kunnen zijn. Dat vraagt wel een gevarieerde invulling per avond die tevens voor 'elk wat wils' biedt. Verdieping kan de ene keer meer accent krijgen dan de andere, er is voorbede voor de wijk, de gemeente etc., er wordt de ene keer meer dan de andere gezongen mogelijk aangevuld met een muzikale bijdrage, er is aandacht voor wijkpastoraat, onderlinge hulp, sociaal contact en wellicht kan er eens een gezamenlijk uitstapje zijn. De indruk bestaat dat met de huidige invulling voor sommigen de toon gezet is en dat het reden was om af te haken of bij voorbaat

niet te komen. De nieuwe start zou zo een gemiste kans kunnen zijn. Voor de gevorderde toetreder kan een wijkkring zinvol zijn, mits die op een goede wijze de wat bredere invulling heeft. Wellicht moet een drempel wel met hulp van een cursusleider of coach genomen worden.

Sinds enige tijd is inmiddels een werkgroep 'Wijksgewijs' aan de slag om de bredere invulling van de wijkkringen te stimuleren c.q. te realiseren.

Overige aandachtspunten

Evangelisatieacties

Kenmerkend van evangelisatieacties is het vluchtige karakter en dat gemeenteleden veelal moeilijk er toe zijn over te halen mee te doen. Het enthousiasme in onze gemeente voor evangelisatieacties is niet groot. Meedoen wordt vaak als een forse (geforceerde?) stap ervaren. Wel ervaren deelnemers nog al eens voldoening als ze 'dit mooie, maar moeilijke werk' hebben volbracht. De vraag laat zich stellen hoe het zit met mensen die werden aangesproken. Naast goede gesprekken die er dan zijn, is er ook in toenemende mate een categorie van buitenkerkelijken die zijn bevreemding of onwil laat merken. Acties kunnen betrekking hebben op zaken waartegen christenen menen te moeten waarschuwen, zoals de Paraviewbeurzen. Dan gaat het veelal om een categorie die spirituele interesse heeft en wat eerder tot een gesprek is geneigd. Er zijn ook minder confronterende acties in de vorm van 'presentie'. Denk bijvoorbeeld aan een koffiestand in de stad voorafgaand aan Kerst of Pasen. Uit onderzoek blijkt dat ongeveer 5% van de mensen die van 'buitenaf' tot geloof kwamen, (menselijkerwijs gezien) via een evangelisatieactie op dat spoor zijn gezet. Acties zijn dus niet zinloos.

In dit verband is nog te noemen ons Kinderbijbelfeest (voorheen VBC), dat jaarlijks in het voorjaar gehouden wordt. Het trekt naast veel eigen kinderen ook een aantal rand- en/of buitenkerkelijke kinderen. Het kent inmiddels goed overleg met de GKV, waar gelijktijdig een dergelijk evenement georganiseerd wordt. Het positieve is eveneens dat op deze wijze jongeren van onze gemeente, die eerst als deelnemer, gaandeweg als medewerker bij evangelisatiewerk betrokken zijn en dat er wordt afgesloten met een kinderdienst in de kerk. Van belang is dat gelijk met het feestelijke de kern van het evangelie (zonde en genade) met de kinderen goed gecommuniceerd wordt.

Interkerkelijke- of gemeentelijke samenwerking

De vraag is of en in welke mate we samenwerken met gemeenten van een andere signatuur. Voor zover dat de GKV betreft zal dat geen probleem zijn gezien de wederzijdse erkenning. In die situatie kunnen we aan mensen zelf over laten welke keuze ze maken betreffende één van deze twee kerken. Wellicht dat die ruimte verbreed kan worden tot kerken die dezelfde belijdenisgeschriften onderschrijven ook al functioneren die geschriften niet in alle opzichten op dezelfde wijze binnen die kerken. Bij gezamenlijke evangelisatieacties met evangelische gemeente(leden) of andere niet-gereformeerde kerken kan de aard van de actie relevant zijn bij de vraag of samenwerking geoorloofd is. Tevens is van belang of het om een Bijbelgetrouwe gemeente of kerk gaat. Overigens moet bedacht worden dat mensen in deze tijd bij voorkeur zelf uit willen maken bij welke gemeente ze zich voegen als ze al tot deze keuze komen. In dit verband is bijvoorbeeld te denken aan de al jaren voorkomende acties bij de Paraviewbeurs waar veelal leden van de Buitengewone Wijkgemeente van de PKN (Geref. Bond) uit Goes bij betrokken zijn en de laatste jaren ook weer leden van de Rafaëlgemeente, naast (een) enkele CGK-er. Met de evangelisatiecommissie van de Gereformeerde gemeente van 's-Gravenpolder vindt hierbij afstemming plaats over de bloktijden waarbinnen actie gevoerd wordt. Zij gebruiken eigen foldermateriaal.

Inmiddels is er een website van gezamenlijke kerken in Goes, die te bereiken is onder: (www.kerkingoes.nl). Daar is informatie te vinden over de kerkdiensten, het biedt een agenda met een opsomming van activiteiten, het cursusaanbod en een gebedskring zijn vermeld. Een van de deelnemende gemeenten is bezig met een Goese Citybible. Dat is een Bijbel in de vertaling van 'Het Boek' met voorin informatie over de Goese kerken en organisaties. Vanuit 'kerkingoes' worden de activiteiten rondom de Paranormabeurs georganiseerd en inmiddels eveneens de betrokkenheid bij het asielzoekerscentrum. Op het moment dat deze notitie wordt opgesteld vindt binnen "Kerk in Goes" een bezinning plaatst over missie, visie en doelstelling. Ook over de wijze waarop kerken gezamenlijk

acties voeren en de wijze van financiering van activiteiten wordt nagedacht. Binnen “Kerk in Goes” participeren ook gemeenteleden uit CGK, GKV en buitengewone wijkgemeente van de PKN (‘De Levensbron’) vanuit de evangelisatiecommissies/ stuurgroep evangelisatie.